

Tarm, 4. maj 2010

Lynegruppen og afslutningen af 2. verdenskrig

Om min deltagelse i modstandsgruppen, Lynegruppen – og Beretning af Knud Raunkjær v. Knud Raunkjær, renskrevet efter dagbog skrevet lige efter krigen i 1945.

Indledning

Den 9. april 1940 besatte det nazistiske Tyskland Danmark under påskud af, at de ville beskytte os mod englænderne.

Regeringen indgik i forhandling med tyskerne, der sagde, at besættelsen kun ville blive af kort varighed og at de ikke ville blande sig i Danmarks indre anliggender.

Det verdensomspændende opgør mellem de nazistiske og fascistiske ideologier, og frie demokratiske stater og Sovjetunionen på den anden side, trak imidlertid i langdrag og det holdt hårdt med at få en afgørelse frem. Som det demokratiske land Danmark er og var, kunne der jo ikke være tvivl om hvem danskerne sympatiserede med og ønskede skulle vinde krigen, men vi var stedt i en vanskelig situation og kom på mange måder til ufrivilligt at hjælpe tyskerne ved at næsten hele vores overskudsproduktion gik til Tyskland. Udadtil var det vel vanskelig at se, hvor vi stod.

Var det at leve et godt demokratisk folkeligt liv nok til, at vi kunne føle, at vi også var med til at vinde over diktaturet. Vi var nogen, der gik og snakkede om, at vi gerne ville gøre en mere aktiv indsats, og vi skulle prøve at komme i kontakt med modstandsbevægelsen, som jo så tydelig havde markeret sig.

Hver aften hørte vi radio, "den danske stemme fra London". Churchill holdt en flammende nytårstale, hvor han opfordrede til at sætte alle kræfter ind for at stoppe krigens rædsler. "Sætte Europa i brand", som han udtrykte det.

I kontakt med modstandbevægelsen gennem familielægen Øllgård

En dag i vinteren 44/ 45 tog jeg ind til vores familielæge Øllgård i Ølgod, som jeg havde på fornemmelsen kunne skaffe os i kontakt med modstandsbevægelsen, og rigtigt nok. Han sagde, at der var en landsomfattende organisation, og det var om at komme i gang. Han rev et stykke papir over og jeg fik den ene halvdel og så en dag ville der komme en kontaktmand med den anden halvdel, en "forsikringsmand", der ville tegne mig en fritidsforsikring, så kunne vi aftale hvordan det skulle gribes an. Samme dags aften havde vi gæster, bl.a. fætter Hans Futtrup, og jeg fortalte ham hvilket drastisk initiativ, jeg havde foretaget. Han var fyr og flamme, og kunne også garantere for sin medtjener Oskar Mortensen. Vi besluttede os til at vi skulle snakke med Knud og hans bror Åge Thygesen. Næste dag var der fodboldkamp i Lyne og jeg snakkede med Åge om det. Han sagde, at det var et øjeblik han havde ventet på længe, og han kunne også garantere for Knud, der

var gik på Vestjysk Gymnasium, V. G.T., og var aktiv. Vi var nu en lille ung handlekraftig gruppe, som vi senere kaldte for "Lynegruppen". Der var blot den hage ved det, at der skete ikke rigtig noget.

Øllgård kom ind og snakkede med mig ind imellem, når han kom forbi. Hans, Knud, Åge og jeg traf sammen en gang imellem ved fester, gymnastik, sport og lignende og de var meget utålmodige. Hans ville absolut have fat i nogle våben, så han kunne beskyde Gestapo, der lå og strejfedes rundt. De var tilsyneladende ude efter hans far, der var gået "under jorden" og boede hos Højgårdfamilien, hos hans afdøde brors kone, Else, og deres børn. St. Bededags formiddag ringede læge Øllgård. Jeg skulle komme derhen og blive vaccineret mod tyfus i løbet af dagen. Jeg var med i en fodboldkamp i Lyne om eftermiddagen, og derfra tog jeg direkte til Ølgod.

Jeg fik nu at vide, at vores distrikt var lagt ind under Ølgod. Ringkøbing, Tarm og Skjern by var omringet af pigtrådsspærringer, panservogne og spanske ryttere. Skjern bro var så stærkt bevogtet, at distriktsledelsen ikke kunne fungere derfra, så modstandsbevægelsens militærleder af området, grosserer Børge Hansen, vurderede at de måtte flytte til Ølgod, men det gjorde jo det hele lettere for os. Øllgaard læste højt af en del instruktioner, som han lige havde fået. Jeg fik en flaske geværolie med hjem og fik at vide, at jeg kunne komme næste aften og hente noget på cyklen, medbringende et par sække. Jeg tog fra Ølgod hen til Hedegården, spiste aftensmad der og tog så om til Skat Petersens (min morbror) på Østergaard og fik fat i Hans Futtrup. Jeg viste ham, måske lidt stolt, geværolien. Det fortalte jo, at der nu var alvor i sagen. Vi tog op til Højgårds, hvor Hans's far, Niels Petersen, havde søgt tilflugt hos sin familie for at skjule sig for Gestapo.

Han var blevet kaldet som præst i Ølgod fra 1. april, men var, som Kaj Munk, et eftersøgt offer for tyskerhåndlangernes kugler. Hans og jeg cyklede til Ølgod aftenen efter. Vi tog et par sække med. Det var 100 kg's kalisække af kraftig jute. Det var til at have 'sagerne' i. Vi tog ind til Øllgård og ventede der et stykke tid. Så fik vi en 'recept' og fik at vide, at vi skulle cykle ud til et lille stykke øst for præstegården. Der ville stå to mænd, som vi så skulle give recepten. De gav os 2 sække, som lå sammen med andre sække omme bag et dige ikke langt fra vejen. De fik derefter vores tomme sække til brug for en anden gang. I de sække vi fik, var der sprængstof, 80 stk.P.2 og lunter, meget andet tilbehør samt en instruktionsbog. De to mænd var politibetjent Andersen og assistent Vesterby i Varde Bank, Ølgod. De lovede os våben i løbet af kort tid, en bazooka med granater, et rekylgevær, nogle rifler og revolvere med tilhørende ammunition.

Vi cyklede derefter hen til præstegården og var der en kort stund for at vi kunne sige, at det var der vi havde været. Kusine Edel var hjemme og kusine Anna var der. Vi fik æblegrød, og cyklede derefter videre med vores temmelig tunge bagage til Strellev og ned gennem Kærgård og Tarp, om forbi Knude og op til plantagen mellem landevejen og Knude, hvor Oskar var med mejerispand og spade.

Vi så lidt på tingene, bar dem over til Skats (Skat Ø. Petersen) del af plantagen, fyldte det i spanden, det der kunne være der. Resten lagde vi ved siden af og dækkede det til. Vi havde regnet med at skulle have gravet et hul, men der var en gammel skyttegrav, som tyske soldater havde brugt til øvelse, men de var nu langt borte, og så kunne vi passende bruge hullet til at gemme vores sprængstof i. Dagen efter var jeg i kirke. Bagefter snakkede jeg med Knud og Åge om det. De blev lidt overrasket, da de hørte vi havde fået sprængstof hjem og snart skulle hente våben. De havde i mellemtiden snakket med skræddermester Frede Rasmussen der boede på Vardevej 105, og var leder af en anden modstandsgruppe under ledelse af læge Bendt Øllgaard. Han havde en føler ude om ikke de ville være med i en modstandsgruppe, men de kunne sige, at det var de i forvejen. Eftersom han ikke havde hørt noget om den gruppe, mente han det måtte være en forkert organisation, vi var kommen i. Jeg var nu inde på, at vi var på rette spor og vi blev enige om at jeg skulle gå op og snakke med Frede, hvad jeg så gjorde. Han kunne stadig ikke forstå hvordan det hang sammen og vi skiltes uden at vi kom til noget resultat. Vi kunne ikke være forsigtige nok.

Til "evakueringsmøde" på kommunekontoret i Ølgod

Mandag middag ringede Øllgaard og forklarede, at jeg skulle vaccineres kl. 19.00 om aftenen. Skrædderen ringede også og fortalte, at han havde et stykke klæde, der kunne blive en fin habit af, som han gerne ville vise mig. Han ville gerne igen diskutere hvordan det hele kunne hænge sammen. Vi mødtes ved plantagen igen. Vi var begge meget lidt åbenhjertige, men jeg fortalte, at jeg skulle møde nogen om aftenen, som jeg kunne diskutere sagen med. Om aftenen cyklede jeg så til Ølgod, var der kl. 19.00. Fru Øllgaard sagde, at jeg skulle til "evakueringsmøde" på kommunekontoret. Jeg blev i forkontoret modtaget af Øllgaard, der satte mig ind i hvad vi skulle, og jeg fortalte om mit møde med Frede Rasmussen. Vi diskuterede situationen omkring samtalen med Frede.

Mottoet var: "Slå til og løb".

På kommunekontoret var der allerede forsamlet en del. Vi var 12 i alt. Vi blev anbragt omkring et bord med en stor dug på, der hang godt ned. Det var kamuflage i tilfælde af, at uvedkommende skulle banke på. Foran os på bordet lå der planer for evakuering af Vejleborgere til Ølgodområdet i tilfælde af krigshandlinger op gennem Jylland. Vi blev præsenteret for hinanden som gruppeledere i de omkringliggende sogne og byledelsen i Ølgod. Som områdeleder bød kæmner Rohde os velkommen. Han understregede, at vi var en del af den legale, illegale bevægelse, der havde regions- og landsledelse og at vi stod under Montgomery og Eisenhowers kommando. Der blev instrueret i hvordan vi skulle forholde os i forskellige tænkte situationer. Om signalet, der ville blive givet, når vi skulle træde i funktion, om forbindelse mellem grupperne, om "Mottoet" for kampen: "Slå til og løb" og om krigens "love". Vi fik information om brug af våben og sprængstoffer og om fjendens bevægelser. Vi skulle sikre bygninger og værker mod ødelæggelse og være med til at opretholde ro og orden i tilfælde af kapitulation.

Vi fik at vide at frihedskæmperne i Ølgod ingen nedkastningspladser havde for våben fra engelske flyvere, det ville være alt for farligt på grund af den tyske pejlestation i Strellev.

Det hele tog en times tid og vi spurgte og diskutererede det. Derefter gik politibetjent Andersen over til at instruere os i brugen af sprængstoffer og vi lavede bomber af sprængstoffet P.E. 2. til brug ved jernbanesabotage og ved ødelæggelse af tanks og lastbiler. Der blev snakket om, at vi i nær fremtid skulle påregne at deltage i jernbanesabotage for at stoppe de tyske militærtransporter, der nu gik syd på. Der var en tremands sabotagegruppe, der havde foretaget de efter forholdene nødvendige sprængninger, men hvad ville fremtiden kræve? Der blev snakket yderligere om våben og håndgranater. Først ved ellevetiden afsluttedes mødet. Der blev lyttet efter at der ikke var lyde fra uvedkommende, men ellers foregik det hele meget åbenlyst og frimodigt.

Vi fik "kun" håndgranater med hjem

Jeg fulgtes med møller Henriksen ud af byen og hen til Strellev og cyklede den samme vej hjem. Det havde jo taget lang tid med den vaccination, men hjemme undskyldte jeg mig med, at der havde været luftalarm i Ølgod. Næste dags middag ringede Skrædderen igen, at vi kunne se på tøj. Vi mødtes halvvejs ad Lyhne igen i middagsstunden. Jeg kunne fortælle at vi to aftener senere skulle hente våben og ammunition. Frede sagde, at hans gruppe godt ville hjælpe os uden at præcisere hvordan og hvor mange, de var. Hans Futtrup og jeg cyklede til Ølgod to aftener senere, som aftalt. Hans havde fået Oskar til at gå op i plantagen ligesom sidst, men denne gang med to mejerispande for at det kunne rumme de ret store mængder materiel, vi var stillet i udsigt. Jeg foreslog at vi tog jumpen, men Hans syntes vi lige skulle se, hvor meget der blev til os. Vi kom til at vente længe, og på grund af meget stor militæraktivitet kom våbnene ikke frem og vi fik "kun" håndgranater med hjem. Det var blevet sent og Oskar, der i mange timer havde stået ganske alene i skoven og ventet, var gået hjem med sine spande. Han skulle, ligesom vi, tidligt op næste morgen.

Håndgranaterne blev lagt i en bikkasse.

I Ølgod traf vi møller Henriksen, han ville få undersøgt om vi måtte hente våben næste aften og i så tilfælde ville han hente dem i sin jumpe. Vi stod i den sene natte time med disse håndgranater og havde ikke rigtig et sted at lægge dem fra sig, og vi besluttede os til at køre op til Frede og Nanna. I nattens mulm og mørke bankede vi på deres dør, og der blev også lukket op. Vi fik en meget hjertelig modtagelse. Vi forklarede vores vanskelige situation, men det blev der snart fundet en løsning på. Håndgranaterne blev lagt i en bikkasse, der stod i baghaven. Vi blev budt på kaffe og fik en god snak om, hvordan vi kunne gribe det videre samarbejde an. Vi fortalte om de ny forsyninger, der var på vej, og om hvordan en mand fra Strellev ville komme kørende med dem, og hvis ikke noget ville forhindre det, ville det blive næste aften.

Frede havde været garder og det gav ham et godt udgangspunkt for at være instruktør i vores våbenforsyninger. Hans og jeg foreslog, at vi slog grupperne sammen og oprettede et "Hovedkvarter" hos dem. Frede var den fødte leder. Det syntes de var en god idé, og jeg formidlede aftalen videre til Øllgård. Frede cyklede til Ølgod og de fik en snak om

situationen.

Aftenen efter ringede møller Henriksen, at der blev ikke noget af den håndboldkamp, vi havde planlagt. Det var signalet om, at han ville komme kørende med de våben, vi skulle have haft aftenen før. Hans og jeg cyklede til Strellev, og vi lagde en plan for det videre forløb. Henriksen skulle hente våbnene i sin jumpe. Han havde et par sække kartofler med i tilfælde af han skulle blive holdt an. Imens fik vi kontaktet Frede og det blev aftalt, at møller Henriksen skulle køre til Lyne gamle skole på Glibstrupvej 14, når han havde fået det læsset af, der skulle blive i Strellev.

Stående fra venstre: Lærer Sinding, ?, Aage Thygesen, Knud Thygesen, Nanna Rasmussen, Frede Rasmussen (Skrædder), Bodil Uhre.

Siddende fra venstre: Niels Peder Krogh, Knud Raunkjær, Laurids Bundgaard og ??

Hans og jeg patruljerede på vejen for ligesom at se efter om den var fri og for at vise vej og være klar til at hjælpe med at læsse af. Åge, Knud og Oskar var kommet til og vi cyklede i passende afstand fra hinanden for ikke at vække opsigt. Ved nitiden ankom vi til skolen og fik det hele læsset af i en fart og båret op ad trappen til lærer Sindings værelse. Førstelærer Søgård havde fået kone og børn til sengs og alt omkring var stille og rolig. Vi fik tingene pakket ud. Der var en bazokka, et rør til at affyre til at uskadeliggøre tanks og 16 granater, amerikanske af sidste type og meget effektive. Desuden var der et rekylgevær, tre winchestergeværer og tilhørende 3000 stk. ammunition, rengøringsrekvisitter, forbindelsessager og andet foruden instruktionshæfte. Inden våbnene var blevet henlagt til afhentning henne ved diget i Ølgod, var de blevet afkogt i Øllgårds gruekedel i deres kælder. Vi måtte derfor smøre dem ind igen. Lærer Søgård syntes ikke

de kunne have våbnene liggende på skolen. Åge Thygesen foreslog, at vi kunne gemme dem i en halmstak i deres udmark, der lå lidt syd for skolen.

Vi tog så hver vores del, gik ud i natten og gemte vores ting og sager i halmstakken. Klokken var 2-3 om natten.

Så kom frihedsbudskabet.

Frede og Sinding skulle stå for den videre instruktion i våbenbrug. Det blev besluttet, at de skulle hen til Strellev hos Henriksen, der havde stoppet sine våben ned i mellemrummet mellem tagpap og nyt bølgeblik, han havde lagt op. Mens de var der, kom frihedsbudskabet, det glædelige budskab om, at tyskerne havde overgivet sig i Danmark og Nordvesttyskland og Holland. Der blev ringet at vi skulle møde hos Frede og mor ringede til Skat i Østergaard, at Hans og Oskar skulle gøre sig klar til at møde op. Jeg lånte min bror Bents cykel, da min var punkteret og kørte den vej om efter Hans og Oskar. Vi fik kaffe der i fællesskab og cyklede så til Lyne.

De havde fået fat i alle våbnene og var i skrædderens værksted i gang med at gøre klar til brug af dem. Man vidste jo aldrig hvad der kunne ske før våben tilstanden trådte i kraft kl. 8 næste morgen. Selv håndgranaterne var Sinding i færd med at klargøre. Begge grupper var ved at være forsamlede. Der var Bodil og Åge Uhre, lærer Søgård og lærer Sinding, Laurids Bundgård, der havde været i biograf i Ølgod og der hørt om frihedsbudskabet, Knud og Åge Thygesen samt Hans Futtrup, Oskar Mortensen og jeg. Udover Frede og Nanna, der jo var værtsfolk og det skulle jo vise sig at det blev et ret langvarigt besøg de fik. Frede og jeg gik om til telefoncentralen i Lyne. Frede havde ikke telefon installeret derhjemme. Vi ringede til Ølgod for at høre om der var nyt. Niels Peter Kragh, der var Fredes højre hånd, sad der som telefonvagt i tilfælde af der skulle komme beskeder. I samtalen med Ølgod blev der aftalt, at en mand eller to skulle patruljere ved vejkrydset og se om der skete noget af betydning i nattens løb. En af os ville godt være blevet på centralen, men de sagde at de nok skulle sende bud hvis der kom nyt og Niels Peter Kragh gik med op til 105 og tiltrådte gruppen.

Engelsk flyver blev reddet til Sverige

Jeg tog den første vagt. Folk var lidt nysgerrige efter hvad jeg gik der for, men det blev ikke til megen snak. Ved titiden blev jeg afløst. Vi gik uden våben. De andre var ved at være færdige med at rense våbnene og Bodil og Åge Uhre, Søgård, Ninna Nielsen og Nanna var ved drikke kaffe og jeg kom også til bordet. De talte om den flyver, der var sprunget ud af den maskine, der var faldet ned på Niels Jensens mark. Han var landet i Uldbæk ved Lars Peter Hansen, der gik over til skolen med ham, da de bedre kunne snakke med ham. Lærer Sinding var kyndig i engelsk. De syntes ikke de kunne skjule den engelske flyver på skolen og ringede derfor til Åge Uhre, der var formand for skolekommission. Resultatet blev, at Søgård skulle komme med den nødstedte engelske flyver. Han var hos Uhres i nogle døgn inden han kom videre og over Sverige hjem til England.

Det var noget så vidunderligt at høre på

Jeg havde hørt ude i byen, at der ville komme en vigtig meddelelse i radioen. Ganske rigtig, der blev gjort rede for, at vi nu atter var frie. Der blev spillet og sunget danske melodier og sange og det var noget så vidunderligt at høre på. Efterhånden skulle vi dog til at gå til ro. Nogle lagde sig på tæpper og andet for hånden værende i værkstedet ved våbnene, og en lå på divanen i stuen. Oskar og jeg sad hver i en god stol og skulle skiftes til at våge. Ved et halv-totiden vækkede Oskar mig og sagde, at der var bremsset en bil op uden for. Og ganske rigtig. Vi fik alle vækket i en fart og vi fik fat i våben og håndgranater og var forberedt på det værste. Åge Uhre og Søgård var på patrulje nede i byen og Frede var gået ned at se til dem. Han kom hjem bagom. Han og Åge Thygesen listede på hosesokker ud langs huset for at se efter hvad det kunne være for nogle folk, der var stoppet op. Det var en lastbil. I det samme de kom frem til gavlen, blev der kastet en sæk ud på græsplænen foran huset. De trak sig lidt tilbage. Bilen kørte så og der skete ikke noget. Der kunne være en tidsindstillet bombe i sækken og Åge besluttede sig til hurtigt at få den fjernet.

Det viste sig dog at sækken var tom. Det var een der havde fyldt generator brænde på og så smidt sin gamle lasede sæk væk og måske troet at dagen efter kunne man få benzin. Vi åndede lettet op. Det blev jo efterhånden ud på natten og det blev kun til meget lidt søvn den nat.

Vi fik ordre til at bære våben og skulle have armbind på.

Næste morgen fik vi ordre til at bære våben. Vi skulle have armbind på. En mand blev sendt til Ølgod, hvor Grethe Øllgård havde syet hele natten. Vi fik blåhvide bånd, de røde farver var sluppet op. Samtidig fik vores kurér en maskinpistol og en revolver med. Knud Thygesen og jeg gik ned til vejkrydset kl. 8 med våben. Det vakte stor opsigt og tildels også forargelse, at vi sådan stillede os an og ville til at holde ro og orden over Lyneboerne, der altid havde været rolige og medgørlige, også under hele krigen. Nu troede de krigen var ovre og så kom vi med våben, som om det hele skulle fortsætte.

Der kom et tysk cyklistkompagni på et par hundrede mand

Men der blev snart hårdt brug for at bruge de instruktioner der var givet, vi skulle anvende under de forskellige situationer. Englænderne, der havde kæmpet hårdt op gennem Nordtyskland for at komme før russerne, var standset op ved den tyske grænse for at hvile sig og der var nu indgået en aftale med den danske illegale, legale frihedsbevægelse, som vi var en del af. Vi skulle overtage bevogtningsopgaver, påse at den tyske hærs udmarch ville ske under velordnede forhold samt at der i det hele taget ikke ville ske uønskede ting. Et springende punkt var jo over gangen fra den tyske hærs og deres danske håndlangeres misregimente til de frie forhold, hvor det nu var det os selv, der var herre i eget hus. Det skulle snart vise sig, at det skulle afprøves.

Der kom melding om at der var kørt en motorcyklist fra Nymindegablejren mod vest. Måske var det en af de forhadte fra Gestapo, der var ved at gøre sig usynlig. Knud holdt øje med Glibstupvejen og mig Nørhedevejen. Motorcyklisten blev holdt an i Tistrup. De tyske tropper havde fået ordre til, det første døgn at holde sig inde på deres kaserner

inden de skulle begive sig ud på deres udmarch af Danmark. Ikke desto mindre kom der et tysk cyklistkompagni, et par hundrede mand, de fleste 16-18 år, cyklende nordfra. Men de tyske tropper havde jo kapitulert, så det var jo bare at vinke dem videre, men det skulle snart vise sig at blive anderledes. Kompagniet blev af deres leder, kaptajnen, beordret til at standse. De gav sig til at stille deres maskingeværer an på vejkrydset ved Nørhedevej og gjorde deres geværer klar til kamp.

Vi forklarede at Hitler var død.

Den tyske kaptajn kom med hurtige skridt hen mod mig, der stod ud mod kirkepladsen. Jeg sagde holdt. Han stoppede og sagde at jeg skulle aflevere våbnet, men det kunne der jo ikke blive tale om. Knud Thygesen var kommet hen til os og vi fik forklaret, at Hitler var død. Tyskland havde kapitulert, krigen var slut, flag var hejst overalt og kirkeklokkerne kimedede til glæde over at krigen nu var ovre og vi stod der som modstandsfolk, soldater under kommando af Montgomery og Eisenhower. Krigen har ende og hvis de begyndte at angribe os, ville de blive betragtet som friskarefolk, der havde sat sig uden for krigens love.

Kaptajnen ville ikke tro os og situationen var anspændt

Kaptajnen ville dog ikke tro os og han spurgte efter en myndighedsperson, og vi tænkte så på enten sognerådsformand Martin Lauridsen eller sognefoged, Martin Tang, der boede kun et kort stykke vest for byen. Der skulle tolk med for Martin Tang hverken ville eller kunne snakke tysk. I det samme kommer Åge Uhre og lærer Søgård i spidsen for en flok skolebørn. Åge havde været hjemme og se til bedriften og var på vejen tilbage til Lyne, og inde i skolen var de blevet enige om at børnene skulle have fri resten af dagen. Åge og Søgård blev sat ind i den tilspidsede situation. Lærer Søgård tilbød at gå med som tolk. Kaptajnen overlod kommandoen af kompagniet til sin næstkommanderende, tog en soldat med til at beskytte sig, og de tre vandrede vest ud af byen. Åge gik ind i Brugsen for at ringe til Ølgod og fortælle om vores situation. Derefter gik han op til 105 for at fortælle om situationen. Straks efter var Åge Thygesen ude på landevejen for selv at få et overblik over situationen. De tre, der tavse, var vandret vester ud kom ikke længere end lige uden for byen, så vendte kaptajnen om og turen gik til bage til kompagniet, som han beordrede til at pakke sine våben sammen igen og snart var alle mand på cyklerne og på vej syd på, uden der var så meget som farvel eller øjenkontakt.

Det var blevet 5 lange år

Jens Johansen sagde til os, at vi noget før skulle have sagt til tyskerne, at de skulle forlade landet. Det var jo rigtigt nok. Det var blevet 5 lange år, men tiden skulle jo lige som være moden, inden det kunne lade sig gøre med nogen virkning. Vi havde også fået strenge ordrer på ikke at starte vores egen krig, måske var det også derfor, at våbnene ikke var delt ud før de blev det. Der var dårlige erfaringer fra Frankrig, hvor det gik helt galt, når indsatsen startede for tidlig. Billedet med Knud og jeg, der vinker farvel, er taget af brugsuddeler Gunnar Christiansen, der jo på den måde var med til at bevare historiske øjeblikke sammen med de andre billeder, der blev taget på befrielsesdagen.

Vagterne blev udvidet ved hovedvej A11

Hurtigt efter at tyskerne var cyklet ud af byen kom Øllgård på motorcykel fra Ølgod. Knud og jeg byttede våben og jeg steg bag på motorcyklen, en lille N. S. U. Vi kørte med stor

Knud Raunkjær og Knud Thygesen vinker farvel til tyskerne ved Lyhne Brugsforening, hovedvej A11.

Kolonne af tyske tropper på hovedvej A11 lige efter den 5. maj 1945.

Lyne Brugsforening er bygningen til venstre. Billedet er taget af brugsuddeler Gunnar Christiansen

fart syd på og et par kilometer henne indhentede vi kompagniet. Øllgård fik en samtale med kaptajnen, så han blev indforstået med sagens rette sammenhæng og ikke ville medvirke til forviklinger på den videre færd syd på.

I farten tabte jeg min revolver, da jeg stod af motorcyklen. En tysk soldat samlede den op og gav den til mig. I Orten, vest for Varde, havde nogle børn fået fat i noget krigsmateriel, der var uden for kontrol. Der var sket en slem ulykke, og vi blev påbudt at holde biler/lastvogne an for at påse, at der ikke var samlet krigsmateriel op og blev transporteret rundt. Vagterne blev udvidet til fire mand ad gangen og vi fik hjælp af Strellevgruppen, og desuden tiltrådte Niels Persson (maler), efter eget ønske, i gruppen.

Vi var jævnlig på patrulje langs landevejen for at vise de udmarcherende vores tilstedeværelse. Enkelte gange blev vi kaldt ud fordi folk følte sig trykket af tyskernes renden. Engang var der stjålet en cykel, som vi fandt igen og kunne aflevere den til rette vedkommende. En dag blev vi kaldt til Starbæk Mølle. En kolonne havde slået sig ned og ville ikke videre, men de blev overbevist om, at det skulle de.

En anden dag blev der meddelt, at der var en eller nogle der gik og skød i Brosbøl krat. Det kunne vi jo ikke have. Vi ringede til Ølgod og der blev foranstaltet, at to bilfulde frihedskæmpere, én fra Tarm og én fra Skjern, skulle komme til Brosbøl og krattet skulle gennemsøges. Frede, Knud og jeg cyklede af sted mod målet. Knud Thygesen og jeg blev sat af ved sydsiden. Vi havde maskingeværet med, som vi gjorde klar. Frede cyklede videre og sluttede sig til Skjern- og Tarmfolkene. Hele området blev gennemsøgt, men vi fandt ingen.

Vores Bazooka og de 16 granater/missiler blev afhentet af sektionen ret hurtigt og det var måske godt nok, for vi havde planer om, at de skulle have været afprøvet ude i en grusgrav. De 80 stk. plastisk sprængstof blev hentet hjem og siden hen brugt til at sprænge mark sten.

Der kom mange kolonner med forskellige folkeslag, der havde gjort tjeneste i den tyske hær. Nu var de på vej sydover til en usikker fremtid. De camperede under åben himmel. Vi havde vagtlokaler hos Nanna og Frede. Ninna gav morgenkaffe og vi blev inviteret til middagsmad rundt omkring i byen. Folk var så flinke.

Kolonne på heste med tyske soldater på vej til Tyskland. Knud Raunkjær står vagt og skimtes mellem de to hestevogne.

Vagttjenesten blev flyttet til pejlestationen i Strellev.

Da der var gået en lille halv snes dage med vagt ved vejkrydset i Lyne, blev vores vagttjeneste flyttet til pejlestationen i Strellev, et stort anlæg der var bygget af tyskerne under krigen, og bl.a. beskyttet af 20.000 landminer rundt om lejren.

Til at begynde med var der 80 tyske bevæbnede luftwaffe soldater. De skulle efter aftale afvæbnes af R.A.F.(Royal Air Force) og indtil da sørge for at installationerne var intakt. Englænderne ville godt se det store anlæg, der havde voldt dem så mange kvaler, men som de også selv brugte at pejle efter, f. eks ved bombningen af Shellhuset i København den 24. marts 1945. Jeg husker tydeligt da englænderne kom flyvende helt lavt over engen mellem Knude og os. Jeg var ved at sprede staldgødning ude i marken og vinkede til dem. De vinkede igen. Shellhuset var hovedkvarter for Gestapo og på de øverste etager var der fanger. Men englænderne havde på dygtig vis kastet bomberne skråt ind, så fangerne undgik at blive ramt og mange slap fri, ligesom vigtigt opklaringsarbejde om modstandsbevægelsen blev ødelagt. Desværre blev den franske skole ved en slem fejltagelse også ramt. Den 30. oktober 1944 blev Gestapo hovedkvarteret i Aarhus

bombet, og flyverne fulgte samme rute ind over Østergårdområdet.

Da englænderne kom fra Vandel for at afvæbne tyskerne i lejren (de kom fra Vandel flyvestation, hvor R.A.F. havde opslået hovedkvarter), var der et meget hjerteligt møde mellem dem og os. De kendte godt vores hjælp til de nødstedte engelske flyvere. Se også [mine erindringer om de nedskudte flyvere](#).

Jeg var med oppe i ét af tårnene. I én af kikkerterne, der var deroppe, kunne man se, at vi havde været overvåget.

Knud Raunkjær i Strellevlejren, juni 1945

Henne til vester lugede min far gulerødder og ude på Ringkøbing Fjord kunne man se hver gang fiskerne tog et tag i åerne.

Strellevlejren fotograferet fra radartårnet

Der var 200 - 300 flygtninge i lejren. Vi gik først vagt hvert andet døgn. Siden hver tredje døgn, afløst af Strellev og Ølgodfolkene. Vi havde vagtlokaler i en stenbygning i nærheden af indkørslen.

Strellevlejren – indsamling af våben og ammunition fra et større område, maj/juni 1945

Garagebygningerne blev brugt til at samle våben og ammunition fra et stort område. Vi hjalp ved aflæsning og afmontering af håndgranater og miner. De var meget farlige med detonatorerne isat. Der kom utrolig mange forskellige ting ind.

Møde på Skamlingsbanken den 24. juni 1945.

Efter et par måneders forløb blev det hele kørt til Nymindegab, og så var der flygtningene tilbage at holde vagt for. Jeg blev indkaldt som soldat til tjeneste fra 18. juli i Haderslev, og jeg stoppede vagt tjenesten i Strellev 1. juli.

Knud Raunkjær, Menig Nr. 914, Haderslev Kaserne, I3. bataljons 5. kolonne, 1945

De andre i gruppen blev en måneds tid endnu. Den 24. juni var vi en rutebilfuld til region 3.'s store møde på Skamlingsbanken. Der var også en fin sammenkomst i Ølgod den 24. juni, for områdets modstandsfolk, hvor vi fik vores regionsmærker udleveret.

Den 26. oktober 1945 blev jeg udstationeret til Gammelbylejren ved Esbjerg og ca. 1. marts 1946 til Sydlejren i Oksbøl, hvor jeg stod vagt med rød snor om venstre skulder. Her var ca. 35.000 flygtninge, da der var flest.

P.S: Beretningen her er bygget op efter 20 siders erindringsstof fra min dagbog skrevet i juni 1945. Knud Raunkjær, 4. maj 2010. Redigeret (indsat flere fotos) januar 2020, Karen Raunkjær.